

ἀνοίγουν πόρτα βιαστικά.
Μ' ἄγριο προβάλλει
σάλιο μιὰ τίγρη τρομερή
καί, τὸ λιοντάρι ἥτως θωρεῖ,
βρουχιέται δυνατὰ,
μιὰ βόλτα φέρνει τὴν οὐρά,
τὴ γλώσσα βγάνει
καὶ κύκλο κάνει
γύρω ἀπὸ τὸ λιοντάρι δειλαιομένη.
"Υστερα γροῦζοντας πηγαίνει
καὶ δάπλα του πλαγιάζει.

Κι ὁ βασιλιάς ξανὰ προστάζει.
Γιὰ τρίτη
φορὰ τὸ σιδερένιο ἀνοίγει ολίτι
καὶ δυὸ λεόπαρδοι πηδᾶνε.
Στὴν τίγρη ἀπάνω ἀπόκοιτοι χουμᾶνε,
μὰ κείνη τοὺς γραπῶνει
καὶ τὰ φριχτά της νύχια χώνει
στὺς σάρκες τους. Καὶ τὸ λιοντάρι, ὀρθὸ,
ἐν' ἄγριο βγάνει βρουχητὸ
κι ὅλοι ἡσυχάζουν.

Καὶ φοβισμένες οἱ ἀποτριπταίες γάτες
ἀπὸ τὴ δάψα τῆς σφαγῆς γιομαῖτες
γύρω πλαγιάζουν.

"Ἀξαφν' ἀπὸ τὰ θεωρεῖα
πέφτει ἓνα γάντι ἀπὸ 'να χέρι ὠραῖο
ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ θεριὰ καὶ μὲ εἰρωνεία
σ' ἓναν ἱππότη νέο,
τὸν Ντελόριζι, γυρίζει ἡ Κονιγόντη.
«Κύριε ἱππότη, ἂν εἶναι τωόντι
ἡ ἀγάπη σας τόσο θερμὴ,
ὅπως τερκίζεστε κάθε ὥρα καὶ σιγμὴ,
δώστε μου, σὰς παρακαλῶ, τὸ γάντι αὐτόν».

Ἐκείνος μ' ἓνα κίνημα γοργό,
μὲ βῆμα σταθερό,
στὸ Τσίρκο κατεβαίνει θαρρετὰ
κι ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ θεριὰ
τὸ γάντι παίρνει.

Οἱ ἀρχόντισσες κ' οἱ ἱππότες οἱ ἄλλοι
κοιτᾷ με τρόμο καὶ ἀπορία μεγάλη
Κι αὐτὸς, ἀτάραχος, τὸ γάντι πίσω φέρνει.

"Οἱοι παῖν' αὖτε τὸν ἱππότη,
τὸ κάθε στόμα ζήτω τοῦ φωνάζει
καὶ μὲ ματιὰ γιομάτη τροφερότη
κι ἀγάπη, πὺν εὐτυχία γοργὴ τοῦ τάζει,
ἡ Κονιγόντη, ἡ ἀρχοντοπούλα, τὸν κοιτάει.
Κι αὐτὸς τὸ γάντι μὲς στὰ μούτρα τῆς πετάει.
«Τὸ εὐχαριστῶ σας δὲν τὸ θέλω, δεοποσύνη».
Κι ἀμέσως τὴν ἀφήνει.

Μετάφραση ΜΕΛΙΚΕΡΤΗ.

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ 1918

Τὴν πνευματικὴ ζωὴ μιᾶς χρονιάς συνηθίσαμε
νὰ τὴν ἐπολογίζουμε καὶ νὰ τὴν κρίνουμε κυρίως
ἀπὸ τὰ βιβλία, πὺν εἰπωθήσαν στὸ διάσημά της.
Μὰ ὁ κανόνας αὐτὸς, πάντα φυσικὰ ἐλαττωματικὸς,
γιὰ τὴ χρονιά πὺν ἐπέραςε γίνεται ἐλαττωματικώ-
τερος, ἐπειδὴ ποτὲ ἄλλοτε ἡ ζωὴ τοῦ βιβλίου δὲν
ἦταν τόσο λειψή. Οἱ λόγοι εἶνε γνωστοὶ καὶ περιττὸ
νὰ τοὺς ξαναποῦμε ἐδῶ. "Ἄν θέλουμε νᾶχουμε σω-
στὴ γνώμη γιὰ τὴν πνευματικὴ παραγωγὴ τοῦ πε-
ρασμένου χρόνου, τοῦτ' πρέπει νὰ τὴ ζητήσουμε (πὺν
πολὺ μέσα στὺς ἐφημερίδες καὶ στὰ λιγοστὰ περιο-
δικὰ. Στὰ ἐντυπ' αὐτὰ θὰ μπορέσουμε νὰ ἰδοῦμε πό-
σο καὶ πῶς τὸ νεοελληνικὸ πνεῦμα ἐδοῦλεψε μέσα
σ' ἓνα χρόνο, πὺν τὸ πέρασμά του ἄφινε κάθε μέρα
καὶ κάθε σιγμὴ κι' ἀπὸ μιὰ ξεχωριστὴ ἀφορμὴ γιὰ
νὰ γίνεται οιοχαστικὸς πνευματικὸς ἐργάτης καὶ
ν' ἀντικρῶνι νέες κι' ἀπειρες ἀφορμὲς διανοητικῆς
δημιουργίας.

Παίροντας παράδειγμα ἀπὸ ὅ,τι γινότανε σ' ἄλ-
λες χώρες, θέλησαν κ' ἐδῶ μερικοὶ νὰ ἐξετάσουν
πῶς καὶ πόσο οἱ Ἕλληνες λόγοι κι' ἄλλοι ἐργάτες
τοῦ πνεύματος εἶχαν ἐμπνευστῇ ἀπὸ τὰ μεγάλα γε-
γονότα, πὺν συντάραξαν τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ βρῆ-
καν, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα εἶχε καθυστερήσει πο-
λὺ στὸ ζήτημα τοῦτο. Μολοντὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ
καταδικάσῃ ἢ νὰ παραδεχτῇ τελειωτικὰ μιὰ τέτοια
γνώμη, ὅμως μποροῦμε νὰ παρατηρήσουμε, ὅτι τέ-
τοιον εἶδους ἁφροισμοὶ καὶ δογματισμοὶ δὲν εἶνε κα-
θόλου βάσιμοι κι' ἀληθινοί.

Ὁ ποιητής, ὁ πεζογράφος, ὁ ὕποιος λογοτέχνης,
ὁ πνευματικὸς ἐργάτης γενικὰ δὲν εἶνε ὑποχρεωμέ-
νος νὰ δημιουργῇ σύμφωνα μὲ τὰ γεγονότα, πὺν ξε-
τυλίγονται γύρω του. Ἐδῶ δὲ στέκει καθόλου ἡ
θεωρία τοῦ περιβάλλοντος, ἢ τόσο ἀληθινὴ ἄλλως
τε. Ὅπως ἡ πνευματικὴ ζωὴ τῆς ἀνθρωπότητος δὲν
μπορεῖ νὰ σιματῇ μιὰ σιγμὴ κι' ἄς φανομανῇ
γύρω της ὁ πόλεμος, κι' ἄς ἐρχονται τὸ ἓνα ἐπάνω
στ' ἄλλο γεγονότα, πὺν ζητοῦνε ὅλη τὴν προσοχὴ τοῦ
ἀνθρώπου τοῦ, εἶσι κι' οἱ ἐργάτες τῆς τέτοιας
ζωῆς δὲν μποροῦν ν' ἀλλάξουν ἀμέσως τὴ φρόση τους
ἢ τὰ κύρια γνωρίσματα τῆς διανοήσεως τους γιὰ νὰ
δημιουργήσουν σύμφωνα μὲ ὅ,τι γίνεται γύρω τους.
Ὁ ποιητής, ὁ λογοτέχνης, ὁ καλλιτέχνης γενικὰ δη-
μιουργεῖ τὸ ἔργο του, ὅπως τοῦ τὸ ὑπαγορεύει καὶ
τὸ θέλει προτ' ἂν' ὅλα ἡ ἰδιοσυγκρασία του. Μπορεῖ
νὰ τοῦ μιλῇ βαθεῖα καὶ νὰ τραβᾷ δυνατὰ τὴν προ-
σαχὴ του ἢ δοκιμασία αὐτὴ, πὺν ἐγνώρισεν ἡ ἀνθρω-
πότητα μὲ τὰ τόσα ἐπιθλητικὰ καθέκαστά της. Μὰ
ἡ δοκιμασία τοῦτ' δὲν τοῦ γίνεται καθόλου καὶ πη-
γὴ δημιουργικῆς συγκίνησεως. Τὸν συγκινεῖ δημιουρ-
γικὰ π. χ. ἓνα περιστατικὸ ἔξω ἀπὸ ὅλη τὴ συγκαι-
ρινὴ ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὲν τὸν συγκινεῖ τὸ
ὅ,τι ξετυλίγεται γύρω του. Γιὰ τοῦτο δὲν μπορεῖ νὰ
τὸν κατηγορήσῃ κανεὶς, ὅτι ἡ ζωὴ περνάει ἀδιάφορη
γι' αὐτόν. Ἰσως μάλιστα ὁ καλλιτέχνης, πὺν δη-
μιουργεῖ μόνον ὅπως θέλει καὶ ὅπως αἰσθάνεται,
χωρὶς τὴν ἐξωτερικὴ ἐπιβολή, νὰ εἶνε ὁ ἀληθινώ-
τερος πνευματικὸς ἐργάτης. Ἀληθινώτερος ἀπὸ ὁ

λους εκείνους, που τὸ ἔργο τους τὸ στηρίζουν ἐπ' αὐτὸν σὺν συγκαιρινὰ τους περιστατικὰ καὶ θέλουν νὰ τὸ κάνουν καθρέφτη τούτων. Τὸ ἔργο τῶν δευτέρων αὐτῶν μπορεῖ νὰ ἔχῃ ἐπικαιρότητα, μὰ σπάνια νὰ ἔχῃ ἀξίαν ἀδόλης καλλιτεχνικότητος. Ὅ,τι δὲ γεννιέται αὐθόρμητα, ὅ,τι δὲν εἶνε ξέσπασμα ἐσωτερικῆς ὁρμῆς καὶ ἀνάγκης, δὲν μπορεῖ νὰ εἶνε, ἂν ἔχι τέλειο δημιουργημα, τοῦλάχιστο ἱκανὸ νὰ σταθῇ σ' ἀποκαταστάσει τῆς περιοχῆς τῆς τέχνης. Τὰ γεγονότα ποτὶς δὲν εἶνε ἀρκετὰ νὰ γίνουν πηγὴ δημιουργίας γὰρ τὸν ἀληθινὸν τεχνίτη. Πρέπει νὰ μεταποιηθῶν τοῦτα καὶ μέσα στὴ σκέψιν του, νὰ γίνουν περιούσιον αἰσθηματικὸν ἰδέα, νὰ τοῦ παρουσιαστοῦν ξελαγαρισμένα στὴν ἀξίαν τους. Ἄς μὴ μᾶς παρασέρῃ τὸ φαινόμενον, ὅτι ὅλη ἐπάνω-κάτω ἡ τοιοῦτη ξένη πνευματικὴ δημιουργία χροστᾷ τὴν κίρην οὐσίας τῆς σὺν πόλεμον καὶ σὺν καθέκαστ' αὐτοῦ. Νὰ ἴδωμε τί θὰ μείνῃ πραγματικὰ ἀπὸ ὅλη αὐτὴ τὴν παραγωγὴν καὶ ἂν θὰ μπορῇ νὰ σταθῇ δίπλα στὴ μελλομένη, ποῦ δ' ἀρχίσῃ νὰ παρουσιάζεται, ὅταν ἡ ἐντυπωτικὴ δύναμις τῆς πολεμικῆς ἐνέργειας μετασχηματιστῇ σὲ ἰδέες. Δὲν πρέπει νὰ λησυσταίῃ καθόλου τὸ κλασικὸ παράδειγμα, ὅτι ὁ Αἰσχύλος ἔγραψε τοὺς «Πέρσας» τοῦ δέκα πέντε χρόνια ὕστερ' ἀπὸ τὸ τέλος τῶν Μηδικῶν πολέμων καὶ ἀκόμη, ὅτι τὸ «Ἑλληνικὸ πνεῦμα τῶν χρόνων ἐκείνων φανερώθηκε σ' ὅλη τὴν δημιουργικότητά του, μόνον ὅταν ὁ καιρὸς ἔδειξε τὴν καθαντὸν ἀξίαν τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης καὶ καθώρισε σὲ ἰδέες τὶς συνέπειές της. Ἡ ἐπικαιρότητα ποτὲ δὲ σιάνηκε στοιχεῖον ἀληθινῆς τέχνης.

Τὰ παραπάνω λόγια μου τὰ δικαιώνει—ἐπομένως—ἡ πνευματικὴ ζωὴ μας σὺν 1918 καθὼς φανερώθηκε σ' ἐφημερίδες, σὲ περιοδικὰ, σὲ βιβλία, σὺν θέατρο. Ἀπὸ ὅσα ἐγράφησαν ἐξ ἀφορμῆς τοῦ πολέμου—ποιήματα, διηγήματα, ἄλλα πεζογραφήματα, λυρικά ἄρθρα, ἐντύπώσεις, περιγραφές, στοχασμοί, λόγοι, διμυλίες, δοκίμια, ὅ,τι δήποτε ἄλλο—ποῦ μποροῦμε νὰ τὰ χαρακτηρίσουμε γὰρ ἀληθινὰ ἔργα τέχνης; Κανένα σχεδόν. Μερικὰ ἀπ' αὐτὰ μπορεῖ νὰ μᾶς ἄρξουν γὰρ μιὰ στιγμή· μὰ γὰρ μιὰ στιγμή ποτὶς ὕστερα τὰ λησυσταίῃμε ὁλότελα. Ἀκόμη καὶ ἡ πληθώρα τους εἶνε βεβαίωση, ὅτι δὲν ἀξίζαν καὶ πολὺ. Κοιτάζοντας ἀκόμη τοὺς δημιουργοὺς τῶν ἔργων τούτων, λίγοιτοὺς βρίσκουμε μέσα σ' αὐτοὺς τοὺς ἀξιότιμους τοῦ λόγου τεχνίτες. Μὰ καὶ ἀπὸ τοὺς δευτέρους τοῦτους κανεὶς δὲ μᾶς ἔδωκε καὶ βγαλμένο ἀπὸ τὸν πόλεμον, ποῦ νὰ εἶνε ἀνώτερον ἀπὸ κάθε δημιουργημάτων του ὅποιος ἄλλης ἀφορμῆς. Ποιητὲς καὶ πεζογράφοι, ποῦ ἠθέλησαν νὰ γίνουν ἐρημνευτὲς κάποιων ἤχων ἀπὸ τὴν τρικυμία, ποῦ ἔβογγον γύρω μας, δὲν τὸ κατόρθωσαν νὰ μᾶς μεταδώσουν ἀληθινὰ τοὺς ἤχους αὐτοὺς, ἐνῶ ἄλλοι, πὺν στοχαστικοὶ ὥσως, σιάνηκαν ὁλότελα μακριὰ ἀπὸ τὴν ἐπικίνδυνον τοιῦτη δοκιμὴν καὶ ἔκριναν ἀρκετὸ γὰρ τὴν τέχνην τους νὰ ζητοῦν τὴν ἐμπνευσίον τοὺς σὺν συνηθισμένους τοὺς πηγές. Μὰ καὶ αὐτοὶ δὲν παρουσίασαν τίποτε τὸ ξεχωριστό. Ἀδίκῃ δ' ἀνασκαλεύαμε σὴν θύμησίν μας τὰ βροῦμε καί, ποῦ νὰ μπορέσουμε νὰ τὸ τοποθετήσουμε σὺν τιμητικῇ λεπτομέρειᾳ μέσα σὲ γενικότητες τούτες.

Κ' ἔτσι ἔχουμε τὸ συμπέρασμα—συμπέρασμα ποῦ τὸ τοῦθ' οὐκ ὁρᾷμε σὺν πραγματικῷ γεγονόσι—ὅτι ἡ πνευματικὴ ζωὴ μας τοῦ 1918 δὲν εἶνε ἱκανοποιητικὴ. Ἡ πληθωρικὴ πολυλογία τῆς πολεμικῆς φιλολογίας ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, ἡ ποιοτικὴ ἀνεπάρκεια τῶν ἔξω ἀπὸ τὴν πολεμικὴν ἐπίδρασιν λιγοστῶν ἔργων ἀπὸ τὸ ἄλλο. Γράφηκαν βέβαια μερικὰ καλοφτιασμένα ποιήματα, μερικὰ διηγήματα, μερικὲς κριτικὲς—ποῦ ὥσως μονάχ' αὐτὲς νὰ εἶνε τὸ γενναϊότερον φαινόμενον πνευματικῆς δημιουργίας, μ' ὅσο καὶ ἂν ἐπέρασεν ἀπαρτιζόμενες ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καὶ ἐκρίθησαν ἀσημαντικὲς ἀπὸ μερικοὺς λίγους, ποῦ παραποιοῦν τὴν σοφίαν—γράφηκαν κάποια ἐξευγενισμένα πεζογραφήματα, μὰ ὅλα αὐτὰ δὲν εἶνε ἱκανὰ νὰ κάμωσιν αἰσθητικὴν τὴν πνευματικὴν ζωὴν τοῦ περασμένου χρόνου.

ΝΑ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ. — Ἴσως μιὰ βιβλιογραφία, χαρὶς κενὰ, νὰ ἦταν διδακτικώτερη. Μὰ ἐπειδὴ δὲν εἶνε τέτοιος ὁ σκοπός μου, σημειῶναι ἐδῶ τὰ ἔργα—ὅσα βγήκαν σὲ βιβλίον ἢ παίχτηκαν σὺν θέατρο—ποῦ δύνουν κάποια ἰδέα τῆς φιλολογικῆς ἐργασίας σὺν 1918.

Ποίηση: Γ. Δροσίνη, Κίεσις Βιέσσα.—Ι. Πολέμη, Σπασμένα Μάρμαρα.—Μ. Μαλακῶς, Ἀσπιδόδοι.—Σ. Ραμᾶ, Ἐκ βαθέων.—Ι. Ζερβού, Τρικυμία τοῦ Καλοῦ Καιροῦ.—Γ. Στρατήγη, Τί λέν τὰ κύματα.—Ρ. Φιλίππος, Τυριοί.—Γ. Δούρα, Κ' ἐπὶ Γῆς Εἰρήνῃ.—Ι. Δαρβέρη, Τραγούδια τῆς Φυλακῆς.

Πεζογραφία: Γ. Ζερβού, Τὸ Μυστικὸν τῆς Κονιέσσας Βαλέρινας.—Κ. Φαλάττις, Ὁ θάνατος τῆς Ἀδελφῆς μου.

Θέατρο: Ἀνώνυμον, Τὸ Παλινόπαιδο.—Ἀργ. Σακελλαρίου, Ὁ Παπὺς.—Ι. Πολέμη, Μιὰ νύχτα μὲ φεγγάρι.—Α. Λάρμη, Τὸ Παιδί.—Ι. Παξινού, Ἀδάμ.—Π. Χόρν, ἡ Ἀνατολίτισσα.—Π. Ροδοκανάκη, Κλυταιμῆστρα.—Π. Δημητρακόπουλον, Μελισσα.—Γ. Τσοκόπουλον, Ξανθὸς-Μελαχροινὸς.—Δ. Κόκκινον, Χαμένη.—Αἰμ. Βεάκη, Ρηνούλα.—Θ. Συναδινού, Ἡ Κυρία Ἐφοπλιστοῦ.—Μ. Λοιδωρίκη, ἡ Κόρη τῶν Κυμάτων.

Η ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ

Σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα τῆς γραμματικῆς του ὁ κ. Α. Ρουσσὲλ μᾶς ἔστειλε τὸ παρακάτω γράμμα:

Ἀγαπητέ μου Νουμά,

Τί θὰ πῇ ὁ Καλομοῖρης; Νὰ ποῦ μ' ἔβγαλε Πρωτομάστορα ἡ «Ἑστία»? Σ' ἓνα ἄρθρον τῆς (ἄλλωστε γιομᾶτο καλὰ λόγια) γράφει πῶς, στὴ Γραμματικὴ τοῦ σύγγραφ' α καὶ ἀκόμα νὰ βγῇ (δὲ φταίω γω, φταίει ἄλλος, καὶ τὸ φταίξιμό του μεγάλο) «ὁ σοφὸς Γάλλος ὁ Λέων Ρουσσὲλ (Λουὶ Ρουσσὲλ, παρακαλῶ) ἔχρησιμοποίησε ἀδιακρίτως (!) τὸ τυπικὸν τῆς δημοτικῆς καὶ τῆς καθαρευούσης» δηλαδὴ «ἐγεφύρωσε τὰ γεφύρωτα».

Ἡ σαλάτα, καλὸ φαί. Στὴ γραμματικὴ ὅμως, ὅχι. Σὰ δημοσιευτὴ ἡ γραμματικὴ μου, θὰ διῆς πῶς εἶναι καθάρια δημοτικὴ, καὶ δὲ μυρίζει... γεφυρίλα. Ἀπὸ τώρα πρέπει νὰ τὸ ξέρουν ὅσοι φίλοι ἔχω. Ἀλλ' ὡς πῶς νὰ ἴδω πρόσωπο νὰ βγῶ σὺν δρόμῳ;

Πρόθυμος

LOUIS ROUSSEL